

het apocriefe geschrift Jezus Sirach, als dit constateert: „Het verbond van eeuwigheid is dit: Gij zult den dood sterven” (zou iemand dat vandaag zonder breeden commentaar nog kunnen spreken?).

Daarnaast staat dan ook gebruik van het woord verbond in den ons meer vertrouwd zinn: een wederzijdsche overeenkomst, met twee deelen tusschen twee partijen. Dat ook zulk een verbond bekendmaking is, gesproken wordt, behoeft geen verder betoog.

Tot de verhandswaarden (belofte, dreiging, eisch) en verbondsteekenen hebben wij dus steeds weer terug te keeren, willen wij verstaan, wat God Zijn volk doen zal. Nu heeft Hij gezegd, dat Hij een God des welbehagens is, Zich ontfemende over wien Hij wil, en verhardende (heusch niet alleen in farao's gebied) wien Hij wil. Van het besluit betreffende de personen heeft Hij ons niets gezegd. Dat is het punt, waarin (vooralsnog) de wil verborgen blijft. Maar overigens heeft Hij ons gebonden aan belofte en bevel. En Hij heeft ons geopenbaard, dat waar dit verbond geloofd wordt, ook zeker de verkiezing achteraf zich er door zal laten zien als gerealiseerd in en door het verbond.

Dat is dan ook wat Olevianus, dien we als één der vele getuigen zoo maar voor den voet weg hier citeeren, bedoelt, als hij opmerkt, dat in het genadeverbond „het gansche wezen” (de substantie) van God alleen „zoude afhangen” (het is niet afhankelijk van onze verdiensten) (Verkl. der Apost. Geloosbel., ed. O. Copinga, Groningen, 1739, 202, vgl. 402). Die verbondssubstantie (het eeuwige leven etc.) komt alleen den uitverkoren toe, zegt Olevianus (407); daarvan blijven de verworpenen verstoken (409, 410). Daarnaast evenwel stelt Olevianus (505), dat de „manier der bediening van het genadeverbond door de sacramenten” „volgens het oogmerk ofte einde des goddelijken raedtsbesluits geschikt” is. „Want nademaal het oogmerk van Godts raedtsbesluit is het verbondt der genade alleen ende aen alle de uitverkorene krachtig d'adig mede te deelen, opdat hy in zijne onmetelijke barmhartigheit verheerlijkt werde ook in dit leven, zo in de ziele als in het lichaem der uitverkorenen: maer den verworpenen alle verontschuldgingen te benemen...; terwijl hy volgens zijnen alwijzen raedt in diezelve nodiginge tot zijne genade, omdat 'er zich vele geveinsde tot dezelve inlaten, het bevel voor de belofte wil doen gaen in die plechtige verbondts-ouderhandeling, zodat hy, gelijk als hy den uitverkorenen uit vrye ontfominge datselve geeft hetwelke hy gebiedt, zich aen den verworpenen die zijn bevel verachten, niet en verbindt” (505/6). Hier openbaart zich „de manier, op welke Godt het verbondt met ons opricht door de aanbieding der genade in het Euangelium met een bevel, dat wy onze herten niet en zouden verharden, ofte des geloofs: ende te gelijk door het gebruik der Sacramenten” (509/510).

Hier geeft Olevianus, men moge het met hem in onderdeelen eens zijn of niet, althans als zijn gevoelen te kennen, dat God den verborgen wil van Zijn raedtsbesluit ten uitvoer legt, ook ten aanzien van de verworpenen, door middel van het verbond.

Daaraan willen wij ons houden. Hier ligt de grondgedachte, die vóórrop te staan heeft. Enkele slotopmerkingen bewaren we wegens plaatsgebrek tot volgende week.

K. S.

Nogmaals: „München”.

In „De Heraut” van 6 November 1938 deelt Prof. Dr H. H. Kuyper mede, niet te voelen voor een conferentie, waarbij „München” als voorbeeld zou hebben te dienen. In zoverre ook wij aanstonds in deze richting redeerden, kunnen we dus dit punt verder laten rusten.

Iets anders is het, wanneer de „Heraut”-redacteur spreekt over de mogelijkheden van samenspreking, gelijk hij ze ziet. „Persoonlijke gevoeligheden, misverstanden, wantrouwen kunnen door saamspreking uit den weg worden geruimd. En dan is het zeker de plicht van ieder om de minste te willen zijn.” Daarna staat dan deze opmerking: „Wanneer het principiële geschillen betreft, kan men door saamspreking alleen niet tot een oplossing komen”.

Het doet me veel genoegen, dat „De Heraut” en ik het in deze uiteenzetting zoo roerend eens zijn. Wat betreft de onderwerpen, welke aard in den eersten volzin aangeduid is, moet er echter één ding aan toegevoegd worden: er moet een bodem zijn waarop men elkander ontmoeten kan. Die bodem is: uitgaan van elkanders goede trouw, tot het tegendeel blijkt. Wordt die goede trouw openlijk in twiifel getrokken of geloochend (zoals b.v. „De Heraut” in November '36 heeft gedaan), dan kan schriftelijk worden gehandeld, of desnoods ook mondeling tusschen betrokkenen gesproken worden. Zwijgt echter de aanvaller in alle talen op particuliere correspondentie, dan is daardoor een samenspreking zijnerzijds onmogelijk gemaakt. Dit zwijgen zou verbroken dienen te worden vóór betrokkenen spreken kunnen. Het zou me aangenaam zijn, indien de „Heraut”-redacteur eens aangaf, hoe in een geval als het bovenbedoelde de weg anders loopen kon.

Wat voorts het tweede punt betreft, „De Heraut” merkt terecht op, dat men terzake van principiële geschillen door samenspreking ALLEEN er niet komen kan. Ook wij hebben dit laten uitkomen door er op te wijzen, dat bij de samenspreking schriftelijke verklaring noodig is. Daaruit is alvast gebleken, dat „De Heraut”, al weet ik niet tegen wie het blad zich keert, in elk geval het niet tegen mij heeft, wanneer het blad wijst op de „Moderaten”, die in de dagen van de Remonstrantsche twisten „loefst wilden, dat men over en weer het zwijgen zou bewaren”. Dit moge slaan op

ons overigens onbekende lieden, het blad kan daarmee niet wijzen in de richting van onszelf, die heusch niet gezwegen hebben en die geweigerd hebben een samenspreking, waarbij schriftelijke verklaring bij voorbaat onmogelijk genoemd werd of althans systematisch werd geweerd van het agendum.

Maar nu zitten we nog met het puntje waar het mij om te doen is. Samenspreken zonder meer, dat willen noch „De Heraut” noch „De Reformatie”. Doch samenspreken met schriftelijke verklaring, dat wil ondergeteekende reeds sedert geruimen tijd, en dat heeft ons blad enkele weken geleden duidelijk gezegd. Daarover evenwel spreekt „De Heraut” tot ons leedwezen niet. Ons standpunt is: geen samenspreking in plaats van schriftelijke verklaring, doch wel samenspreking met schriftelijke verklaring. Naar onze meening zijn deze nog altijd noodig. Het gereformeerde volk moet weten of bepaalde beschuldigingen, gedaan onder verwijzing naar bepaalde uitspraken van bepaalde auteurs, worden gehandhaafd ja dan neen. Daar is om zulk een samenspreking geroepen in de kerken. Dat ze in bepaalde gevallen noodig is, niet ter oplossing van persoonlijke geschillen (want die zijn ons niet bekend, met uitzondering dan misschien¹⁾ van het „Heraut”-incident hierboven bedoeld), maar tot duidelijke teekening van de situatie wat betreft de publieke beschuldigingen terzake van de confessioneele trouw, is mijn stellige overtuiging. Wil men dezen weg niet op, dan moet het maar ronduit gezegd worden.

Overigens herhaal ik: samenspreking zou in veel gevallen overbodig zijn, als men maar in de pers van elkanders woorden nota nam. Helas ontbreekt het daaraan dikwijls. Zoo nog pas in „De Heraut”, die van het broederlijke verweer van Ds Veenhof tegen onware klachten geen nota nam.

Ik blijf dus aandringen — sedert maanden — op het schenken van klaren wijn. „De Heraut” zegt: we hebben een commissie. Zeker. Maar die heeft meningen, welke van de „gangbare” afwijken, te onderzoeken. Zal dat in alle eer en deugd geschieden, dan moet het onpartijdig gebeuren; m.a.w., dan dient men zoodanige standpunten, leeringen, meningen te onderzoeken, onverschillig, wie ze voordraagt. Dan hebben alle meningen, die van de „gangbare” afwijken, ook blijkens den tekst van het synodebesluit, de aandacht. Nu zou men wel een kind moeten zijn, om te wenen, dat alleen diegenen, die Prof. Hepp in samengang met „De Heraut” beschuldigd heeft, nieuwere meningen voordroegen. Ten deele deed hij dit zelf, ten deele zijn er anderen, wier namen ik thans niet noemen wil. Prof. Waterink is al publiek genoemd, maar hij is de eenige niet, die in ons gezichtsveld komt.

En nu één van beide: men maakt het terrein effen, door na de gegeven pogingen tot weerlegging van ingebrachte beschuldigingen, den stand van zaken op te laten nemen, en te verklaren, in hoeverre men al of niet de ingebrachte aanklachten handhaaft, of men doet het niet. In het laatste geval hebben we aan te nemen, vooral als een ophelderend gesprek geweigerd wordt, dat men volhardt in de aangenomen houding.

Maar dan zijn ook de gevolgen voor hen, die zulke nadere opheldering afsnijden, door een samenspreking met schriftelijke vastlegging van eenige quaestieuze punten te weigeren. Te begrijpen valt die houding alsdan moeilijk voor wie zich herinnert, hoe vroeger wel eens geroepen is om staking van den strijd, en om samenspreking.

Men moet zich niet onttrekken aan de verantwoordelijkheid voor eigen publieke uitspraken.

K. S.

¹⁾ *Mischieu*: Want is 'n publieke aantijging wel „persoonlijk” in den zin, dien het woord gewoonlyk heeft?

Eenheid van opleiding.

In de pers zijn in de laatste maanden hier en daar voorzichtige uittalingen geschied, die de bedoeling hadden, te wijzen op de mogelijkheid van eenheid van opleiding in de Gereformeerde Kerken. We hebben dit onderwerp niet willen aanraken, omdat het ons niet gewenscht leek. Thans bereiken ons echter geruchten, volgens welke soms op vergaderingen over die zaak gesproken wordt. Daarom veroorloven we ons hier een waarschuwing tegen het opwerpen van dit oude geschilpunt. Wijlen Dr De Moor heeft eens in dezen geest geschreven: wij menschen hebben in die richting gezocht; maar laten we dankbaar zijn, dat God den loop der geschiedenis zoo geleid heeft, dat van die plannen niets terechtgekomen is. Het is beter, zoo schreef Dr De Moor, dat hetgeen thans bestaat, gehandhaafd blijft. We zijn het daarmee hartelijk eens, en dat om verschillende redenen, waarover we liever niet uitwelden, maar die we, mocht het noodig worden, wel bereid zijn te publiceren. Het is zeker, dat een voorstel inzake eenheid van opleiding, tenzij het in een vorm geredigeerd mocht worden, waarvoor ik me geen meerderheid denken kan, op scherp tegenstand zou stuiten, ook al, wijl het de lijn der laatste synodebesluiten zou verlaten. Het ligt dan volstrekt niet in de lijn van wat de laatste synodes hebben besloten. Dit schrijf ik, rekening houdende met den tusschenzin in mijn voorgaanden volzin.

K. S.

Rijp beraad.

In aansluiting aan hetgeen één onzer lezers de vorige week opmerkte, geven we eerst door, wat Ds Wentsel te Ridderkerk schrijft in „Geref. Kb. voor Hoeksche Waard en IJsselmonde”:

Uit Indië meldt men ons, inzake het bedanken van Ds Sillevius Smitt, voor het beroep naar A'dam H.V.,

dat deze zijn weg dadelijk en duidelijk had gezien. Hij schijnt in Holland tot 2 maal toe gevraagd te zijn, maar ook 2 maal botweg geweigerd te hebben, toeh werd hij nog beroepen, waarop hij natuurlijk bedankte.

Vervolgens, wat we lezen in „Overtoomsche Kerkbode” (kerkeraadverslag):

Een brief van Ds J. H. Sillevius Smitt, mededeelende, dat hij na rijp beraad en biddende overweging meent voor de roeping naar onze gemeente te moeten bedanken, van den inhoud wordt met groot leedwezen kennis genomen en in handen gesteld van de Comm. v. h. beroepingswerk.

K. S.

Algemeene genade en algemeen oordeel.

Eén van de medewerkers aan ons blad, Dr R. Schippers te Wansverd, is deze week aan de Vrije Universiteit gepromoveerd tot doctor in de theologie, waarmee we hem van harte gelukwenschen.

Onder de stellingen trok de 8e onze aandacht:

„De Gereformeerde dogmatiek ontwikkelde haar leer van het algemeene oordeel in correlatie met die van de algemeene genade.”

We verblijden ons er over, dat deze ook door ons herhaaldelijk uitgesproken wensch, waarmee we ook zelf, b.v. in „Christus in Zijn lijden” rekening gehouden hebben, door Dr Schippers op deze wijze is in overweging gegeven.

Voor Ds K. v. Dijk, onzen Zendingsman, zal het verblijdend zijn (wij herinneren aan diens artikelen in ons blad), dat stelling 13 luidt:

„Bij de a.s. revisie van de Zendingsoorde der Gereformeerde Kerken worde er rekening mee gehouden, dat Christus voor de vervulling van de Zendingsoeping der kerk haar een speciaal ambt, naast dat van den dienaar des Woords, gegeven heeft.”

Dat Ds Hasper's psalmbertijming ongewijzigd niet voor den gereformeerden eeredienst aanvaardbaar is, verzekert terecht de laatste stelling.

Bizonder blij zijn we met Dr Schippers' uitwerking van het tot een modewoord (ook op preekstoelen) gedegradeerde en mishandelde begrip van getuigen. In de Schrift, zoo betoogt hij, is getuigen: melding maken van feiten, en dat dan met de bedoeling, het recht te dienen. „De getuigen van Jezus Christus dienen hem, door hun prediking zoo op te zetten, dat zij de hoorders tot een uitspraak dwingt. „Het getuigen is daarom oor- en ooggetuigenis. De getuigen komen niet voor den dag met hun gebreken, hun dwaasheden, hun opvattingen, hun inzichten, maar met het relaas van wat zij hoorden en zagen. De getuige verdwijnt geheel achter de geschiedenis, die hij vertelt”.

Dat is zuiver, en het gaat in tegen ook in onzen kring instuipend misbruik. Vandaar, dat Dr Schippers' boek uitloopt in een puntige bestrijding der Buchman-beweging. Hij citeert één der woordvoerders (Russell), die de vraag stelde, of niet het verhaal van iemand eigen zoeken naar God „de manier was, waarop de eerste Apostelen het Christendom verspreidden”? Vandaar dan ook: „het deelen” in deze kringen: het heet „getuigenis”. Het valt „te betreuren”, aldus Dr Schippers, „zoo eenige beweging, die den band aan den bijbel wil vasthouden, in haar terminologie een spraakgebruik heeft, waarin woorden een domineerende plaats ontvangen met een andere beteekenis dan zij in de Schrift hebben... De exegeet... wil... de gemeente de taal der Schrift leeren spreken, en indien in haar zijn ingedrongen allerlei complexen van voorstellingen en uitdrukkingswijzen, die haar de Schrift zouden doen misverstaan, wil hij medehelpen haar enkel op te bouwen op het fundament van apostelen en profeten”.

Deze dissertatie brengt ons een stuk verder. Men kan ook zeggen: terug. Op het door velen verlaten goede pad.

K. S.

De questie van het nieuwe kerkrecht. (VI)

Bij het beroep op autoriteiten uit vroegere en latere tijd, moeten we dus voorzichtig zijn. Men kan wel gemakkelijk poneeren, dat men voor de kennis van het Gereformeerde kerkrecht rekening houden moet met „wat door dogmatici en canonici is geleerd”, evenzeer als met belijdenisschriften en kerkenordeningen, maar ook afgezien van de vraag, wat dat „rekening houden” eigenlijk beteekent en insluit, zoo kan uit het voorafgaande dit wel duidelijk zijn, dat voor een gegrond beroep meer vereischt wordt dan alleen maar het noemen van eenige klinkende namen en geschriften, onderwijl men zelf die werken misschien niet eens ingezien, laat staan bestudeerd, heeft, en meer ook dan de annhaling van een enkel zinnetje, waarbij niet gerekend wordt met het verband, noch met de geheele beschouwing van de betreffende autoriteit. Zelfs is gebleken, dat men bij de bestudeering van eenen gezaghebbenden auteur (Voetius) op principiële punten een gansch foutieve voorstelling van diens uiteenzettingen geven kan, vgl. „De Reformatie” van 13 en 20 Mei j.l., „De Bazuin” van 5 Nov. 1937 en „Geref. Theol. Tijdschrift”, afl. Nov. en Dec. 1937. We zijn er daarom niet mee klaar, wanneer we maar wat namen neerschrijven en zinnetjes aanhalen. Ook te dezer zake wordt degelijker studie en arbeid vereischt. Bovendien, zooals ik eveneens reeds tevoren vroeg, wie zullen dan deze gezaghebbende, of „meest gezaghebbende”, (Partic. Synode te Sneek van dezen zomer) canonici voor ons moeten zijn, en wanneer zullen zij het voor ons moeten zijn, zoodat we zelfs enkel met hun namen te noemen, of een paar woorden van hen aan te halen, zonder meer volstaan konden? Zullen b.v. ook Dr A. Kuyper Sr en Dr F. L. Rutgers, daartoe behooren, of vallen dezen zonder meer uit? En wanneer moeten

dan b.v. Prof. autoriteiten c. In hun advi. zij sedert 19 de autoriteits rekening hou hebben, is no rechte beant studie en vo. Er moet n. voorstelling. tie, maar oc ledige. De kerkenordeni Gereformee van hetgee blijven. Da die arbeid gelaten wor vallen, waas beroept, die scherp naar van Gerefor en kerken n. 19e eeuw m zich het de opleggen. Be lingswijzen nen, werker kunnen we Luthes leed de kerk. W nimmer er we ons he redder, en daarbij ook en de prin zullen hebb gaan behee niet maar es beginselen stellen, zijn gevolgen. I verkeerde c land. Onze vanwege h verhouding betrekking in 1816, m daarvan b inzake de z De verantv leeringen meermalen bedachtzaa. Om te wezenlijk g Jansen o.a. dat Christe lijke kerke als drager waar niet e de afgeva kerken de macht der van de ke er is allec uitoefening kerken als spronke de Synode de kerker d.i. aan c potestas e g e b r a c t is fout. I niet overz zijne van ander ove Hij, die c nemen er heeft de meester b dragen. D schiedt du Christus gemeente, en zonde nu de ge zou overv ambten v de ambts-gemeente Christus En op de raden nie afgevaar De ambts gen mach hebben z kan ma ouderling dien voor een diens macht va macht h schikken De afge daar dan 33 en 4